

Yhdessä enemmän

Vapaaehtoistoiminnan

kerhomateriaali yläkouluille

Yhdessä enemmän

- vapaaehtoistoiminnan kerhomateriaali yläkouluille

Työryhmä ja kommentoijat

Laura Hirvenlahti

Anu Iivanainen, Nuorten Akatemia

Tiina Karhuvirta, Kerhokeskus – koulutyön tuki ry

Pekka Laukkanen, Suomen Punainen Risti

Anitta Raitanen, Kansalaisareena ry

Tiina Rytkölä, Kerhokeskus – koulutyön tuki ry

Tarja Satuli-Kukkonen, Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL

Karoliina Tikka, Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry

Liisa Toukonen, Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL

Kirjoittaja

Laura Hirvenlahti

Toimittaja

Tiina Karhuvirta

Kerhonohjaajan opas, 8

ISBN 978-952-5853-20-9 (pdf)

2011

Sisällys

1. KERHOTUNTI: ”Tutustumista”	6
A. TUTUSTUMINEN.....	6
B. RYHMÄHENKI JA VUOROVAIKUTUS.....	7
1. Aakkosrinki.....	7
2. Roolileikki.....	7
C. JOUKKUEHENKI.....	8
D. ASENNEMITTARI.....	8
LOPPURINKI.....	9
2. KERHOTUNTI: ”Mitä vapaaehtoistoiminta on?”	10
POHTIMISTEHTÄVÄ.....	10
KUVATEHTÄVÄ.....	11
INTERNET-TEHTÄVÄ.....	11
Lisätietoa ohjaajalle vapaaehtoistoiminnan merkityksestä ja roolista yhteiskunnassa.....	12
Lisätietoja ohjaajalle kansalaisjärjestökentästä ja vapaaehtoistoiminnan koordinoinnista eri paikkakunnilla.....	13
3. KERHOTUNTI: ”Mihin haluat lähiympäristössäsi vaikuttaa?”	14
ETUSIVUN JUTTU.....	14
Lisätietoa ohjaajalle.....	16
4. KERHOTUNTI: ”Päätöksenteko”	17
5. & 6. KERHOTUNTI: ”Tutustumista vapaaehtoistoimintaan”	18
Vaihtoehto A.....	18
Vaihtoehto B.....	18
Toteutettuja nuorten omaehtoisia projekteja.....	19
7. KERHOTUNTI: ”Palaute on osa kokonaisuutta”	20
TV-MAINOS	21
MIELIPIDEKIRJOITUS.....	21
SEINÄSARJAKUVA.....	21
LÄHTEET.....	23

ESIPUHE

Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan hyvinvoinnin edistämiseksi tehtävää palkatonta, yhteisölle tai ympäristölle yleistä hyvää ja lisäarvoa tuottavaa toimintaa, joka ei tavoittele taloudellista hyötyä. Vapaaehtoistoimintaan ei voida velvoittaa ketään vaan siinä tulee toteutua osallistujien vapaa tahto. Vapaaehtoistoiminnan kirjo on hyvin laaja. Suurin osa vapaaehtoisista toimii liikunnan ja urheilun, sosiaali- ja terveysalan tai lasten ja nuorten parissa. Vapaaehtoisena voi toimia esimerkiksi valmentajana, tilintarkastajana, järjestämällä tapahtumia, kampanjoimalla, tukihenkilönä, kerhonohjaajana tai varainkeruussa. Toiminnan järjestäminen edellyttää järjestäjältä sitoutumista ja suunnitelmallisuutta. Laadukkaaseen vapaaehtoistoimintaan kuuluu, että toiminnalle on määritelty tavoitteet. Toiminnan tuloksellisuutta ja merkitystä ei mitata pelkästään työtuntien tai osallistujien lukumäärällä, vaan sen merkitys on ennen kaikkea ihmisten elämän laadun ja osallisuuden kokemusten lisääntymisessä ja yhteiskunnan sosiaalisen pääoman kasvamisessa. Vapaaehtoistoiminta on tapa kasvattaa nuoret vastuulliseen kansalaisuuteen.

Vapaaehtoistoiminnan monia ulottuvuuksia voi tuoda esiin nuorille koulun kerhon puitteissa. Samalla voidaan tutustua vapaaehtoistoimintaan ja saada sysäys lähteä mukaan toimimaan vapaaehtoisena myös kerhon päätyttyä. Materiaalissa esitetyn kerhon tavoitteita ovat erityisesti:

- lisätä nuoren uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin ja tukea nuoren osallisuutta omassa lähiyhteisössä.
- innostaa mukaan vapaaehtoistoimintaan ja siten tukea kasvua aktiiviseksi kansalaiseksi.
- auttaa ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan merkittävä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kansalaisareenan tuottaman koulujen ja oppilaiden vapaaehtoistoiminnasta kouluissa -katsauksen mukaan, valmiita vapaaehtoistoiminnan muotoja kouluissa ovat tukioppilas- ja oppilaskuntatoiminta. Sen sijaan kouluilla ei ole juurikaan sellaisia toimivia käytäntöjä, jotka tukisivat oppilaiden hakeutumista vapaaehtoistoimintaan koulun ulkopuolelle. Tämän materiaalin tavoitteena on tukea koulun toimintaa oppilaiden kiinnostuksen herättämisessä ja aktivoimisessa osallistumaan toimintaan myöhemminkin.

Vuosi 2011 on Euroopan vapaaehtoistoiminnan vuosi. Vapaaehtoistoimintaa voi tarkastella esimerkiksi seuraavista näkökulmista:

- yhteiskunnallinen merkitys hyvinvoinnin, demokratian edistämisen ja talouden kannalta
- aktiivinen kansalaisuus, osallisuus ja vaikuttaminen
- yhteisöllisyyden vahvistaminen
- henkilökohtaisen kasvun ja oppimisen ulottuvuus
- vapaaehtoistoiminnan kaksisuuntaisuus ja tasavertaisuus
- hyvinvointi ja ilo

Kerhokokonaisuus on tarkoitettu ensisijaisesti yläkouluille. Kerhon ohjaajaksi sopii joko opettaja, opinto-ohjaaja, koulukuraattori, koulunkäyntiavustaja tai koulun ulkopuolinen ohjaaja. Yleisiä ohjeita koulun kerhotoiminnan järjestämiseen löytyy osoitteesta www.kerhokeskus.fi.

Kerhopaketissa on seitsemän kerhokerran kokonaisuus, mutta se on vapaasti muokattavissa käytettäväksi myös yhdessä esimerkiksi järjestöjen oman materiaalin kanssa.

Ensimmäisellä kerhokerralla tutustutaan muihin ryhmäläisiin ja vahvistetaan ryhmähenkeä sekä herätellään nuorten ajatuksia vapaaehtoistoiminnasta. Toisella kerhokerralla tutustutaan vapaaehtoistoiminnan monimuotoiseen ja laajaan kenttään erilaisten toiminnallisten ja osallistavien tehtävien avulla. Kolmannella kerhokerralla paneudutaan siihen, mihin kerholaiset haluavat lähiympäristössään vaikuttaa ja neljännellä kerhotunnilla päätetään vapaaehtoisprojektin toteuttamisesta. Viides ja kuudes kerhotunti käytetään tuon projektin toteuttamiseen. Seitsemännellä eli viimeisellä kerhokerralla käydään läpi nuorten kokemuksia toimintaan osallistumisesta ja valmistellaan esittelemään kokemuksia myös koulun muille oppilaille.

1. KERHOTUNTI: ”Tutustumista”

Ensimmäisellä kerhokerralla on tarkoituksena tutustua toisiin kerhotovereihin ja vahvistaa ryhmähenkeä sekä luoda positiivinen ilmapiiri kerholaisten kesken. Vapaaehtoistyöhön kuuluu olennaisesti yhdessä toimiminen ja yhteisöllisyys, joten on tärkeää aluksi vahvistaa yhdessä tekemisen tunnetta ja tutustumista toisiin kerholaisiin. Ensimmäisen kerhokerran lopuksi tutustutaan vapaaehtoisuuden teemaan asennemittari-tehtävän avulla.

Ennakkovalmistelu ja välineet:

TEHTÄVÄ A: Välineet: Kenkä, avainnippu, penaali sekä hattu

TEHTÄVÄ B: 1. Tehtävä ei vaadi ennakkovalmisteluita.

2. Ohjaaja kirjoittaa pienille paperilapuille eri rooleja, jotka tehtävässä jaetaan kerholaisille.

TEHTÄVÄ C: Välineet: kangas/pressu/lakana

TEHTÄVÄ D: Välineet: maalarinteippi

TEHTÄVIÄ

Ohjaaja valitsee tehtävistä A-C mielensä mukaan jonkin/joitakin tehtäviä. Tunnin lopuksi tehdään tehtävä D. A-C-tehtävien alkuun on hyvä liittää nimikierrros, jotta kerholaiset tulevat tätäkin kautta jo heti aluksi toisilleen tutuiksi.

A. TUTUSTUMINEN

Tehtävän tarkoituksena on pohtia omaa persoonaa eri näkökulmista, vahvistaa itsetuntemusta sekä harjoitella itsensä esittelyä. Tämän tehtävän avulla ryhmäläiset oppivat tuntemaan toisiaan. Tehtävä toteutetaan pienissä noin 4 hengen ryhmissä. Tehtävän toteuttamisaikaan vaikuttaa se, kuinka montaa virikettä tutustumisessa käytetään. Arvioitu kesto 20–30 min.

Osallistujat istuvat ringissä. Ohjaaja asettaa ringin keskelle ensimmäisen virikkeen eli kengän. Tarkoitus on miettiä, mitä kenkäni kertoisi minusta. Jokainen saa hetken aikaa pohtia, mitä omat kengät hänestä kertovat; kertoisivatko ne matkoista

maailman ääriin vai juoksuaskelista metsäpoluilla, hyvästä hoidosta vai mukavuudenhaluisesta omistajastaan? Tämän jälkeen kaikki vuorollaan esittelevät itsensä ja kertovat vuorollaan omien kenkiensä tarinan. Seuraavan kierroksen virikkeenä on avainnippu. Mitä minun avainnippuni kertoo minusta? Kertooko se, että omistaja on hukannut avaimet useasti? Mitä avaimenperä viestittää kantajastaan tai millaisia ovia avaimilla avautuu? Samaan tapaan käydään kaksi viimeistä kierrosta, virikkeinä penaali ja hattu. Penaalilla on varmasti paljon kerrottavaa; omistaja voi olla pedantti, jonka kynät ovat aina teräviä tai luova runoilija, jonka penaalista löytyy lukuisia riimejä tai penaali, jonka sisältä löytyy sekalainen joukko tavaraa hajanaisessa järjestyksessä. Hattu kätkee sisäänsä salaisuuksia, mutta myös kantajansa hiuspehkon; se on suojannut kesätuulilta tai lumisateelta. Harjoitus voidaan toteuttaa myös siten, että kaikki virikkeet asetetaan samaan aikaan ringin keskelle. Tällöin osallistuja voi itse valita, minkä avulla haluaa itsestään kertoa. Näin tehtävän voi suorittaa nopeammin.

Lähde: Hakanen, Petteri, Honkonen, Tiina ja Salovaara, Reija (2006). Terve minä. Tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali itsetuntemuksesta. Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL.

B. RYHMÄHENKI JA VUOROVAIKUTUS

1. Aakkosrinki

Tehtävän tarkoituksena on luoda hyvää ryhmä- ja yhteishenkeä sekä turvallista ilmapiiriä. Arvioitu kesto 15 min.

Oppilaat asettuvat suureen ringiin. Vapaasti valittava henkilö aloittaa sanomalla joko aakkosten ensimmäisen tai vapaavalintaisen kirjaimen. Tällä kirjaimella on kunkin vuorollaan sanottava jokin sillä kirjaimella alkava sana. Jos oppilas joutuu miettimään liian pitkään vastaustaan, sanoo esimerkiksi ”ööö”, sanan, jota ei ole edes olemassa tai ei keksi ollenkaan sopivaa sanaa, alkavat kaikki hurraamaan ja taputtamaan hänelle. Tämän jälkeen kyseinen henkilö keksii uuden kirjaimen tai aakkosissa seuraavan ja peli alkaa taas alusta. Oikealla puolella oleva henkilö jatkaa taas kierrosta myötöpäivään.

2. Roolileikki

Tehtävän tarkoituksena on harjoitella vuorovaikutusta erilaisten roolien avulla. Arvioitu kesto 20–30 min.

Ohjaaja jakaa erilaiset roolit ryhmäläisille paperilapuilla. Tämän jälkeen ryhmälle annetaan jokin tilanne, jossa he ovat. Ryhmäläiset alkavat improvisoida ja keskustella keskenään vapaasti arvotussa roolissaan. Ohjaaja voi tilanteen mukaan ohjeistaa jonkin keskustelun aiheen tai oppilaat voivat vapaasti improvisoida kes-

kustelun aiheen ja kulun. Tarkoitus olisi, että kaikille tulisi tehtävän aikana jonkinlainen käsitys siitä, mitä arvelevat muiden roolien olevan.

Esimerkkejä rooleista: empaattinen, päälle puhuja, ei kuuntele muita, kiireinen hössöttäjä, passiivinen kuuntelija, itseään täynnä oleva, ujo, yli-innokas, epävarma, hyökkäävä puhetyyli, vähättelijä

Esimerkkejä tilanteista: lääkäriaseman odotustila, junavaunu, bussipysäkki, vanhempainilta, syntymäpäiväjuhlat, oppilaskunnan kokous

Tehtävän voi suorittaa esimerkiksi 4 hengen ryhmissä, halutessaan myös suuremmassa ryhmässä. Useampi ryhmä voi tehdä tehtävää yhtä aikaa tai yksi ryhmä tekee tehtävän muiden katsellessa ja kuunnellessa ryhmää. Jos yksi ryhmä kerrallaan tekee tehtävää, katsojat arvaavat mistä rooleista on kyse. Jos ryhmät tekevät tehtävää yhtä aikaa, keskustele kukin ryhmä keskenään siitä, arvasivatko he toistensa roolit. Ryhmä/ryhmät keskustelevat tehtävän jälkeen siitä, millaista oli olla omassa roolissaan ja miten se vaikutti vuorovaikutustilanteeseen sekä millaisia tunteita se itsessään herätti.

C. JOUKKUEHENKI

Koko ryhmä asettuu seisomaan suurelle kankaalle tai pressulle. Ryhmäläisten tehtävänä on kääntää kangas siten, että kaikki pysyvät koko ajan sen päällä. Jos joku astuu vahingossa pois kankaan päältä, tehtävä alkaa uudestaan alusta. Tehtävä päättyy, kun kangas on käännetty. Kesto noin 10 minuuttia.

Lähde: EUBIS-EU-kansalaisuus, yhteiskunnallinen osallistuminen alkaa koulussa, <http://www.eubis-comenius.eu/>

D. ASENEMITTARI

Tämä harjoitus tehdään ensimmäisen kerhokerran lopuksi johdantona vapaaehtoistoimintaan ja sen on tarkoitus toimia ajatusten herättelijänä. Harjoituksessa esitetään ryhmälle väittämiä vapaaehtoistoinnasta ja yleisimminkin siitä miten nuoret kokevat mahdollisuutensa vaikuttaa lähiympäristöönsä. Harjoituksen avulla pyritään saamaan nuoret ajattelemaan vapaaehtoistoimintaan liittyviä eri puolia sekä näkemyksiä ja antamaan ohjaajalle tietoa nuorten asenteista vapaaehtoistoimintaan kohtaan. Arvioitu kesto 20–30 min.

Asennemittarin avulla oppilaat voivat ilmaista fyysisesti suhtautumisensa johonkin asiaan. Lattiaan merkitään esimerkiksi maalarinteipillä viiva, jonka toinen pää

tarkoittaa myönteistä ja toinen kielteistä suhtautumista tai esimerkiksi kannattaa-ko jotain väittämää vai ei. Opettaja esittää kysymyksen, väittämän tai kuvailee esimerkiksi jonkin tapauksen, ja oppilaat asettuvat viivalle. Sen jälkeen oppilaat voivat perustella sijaintiaan viivalla.

Ohjaaja keskustelee kerholaisten kanssa siitä, miksi kukin asettui juuri valitsemalleen paikalle. Keskustelu on tehtävän toteuttamisen kannalta tärkeää.

Esimerkkejä väittämistä:

- Vapaaehtoistoiminta on tärkeää itselle/vanhuksille/nuorille/urheiluseuroille/koululleni/kaikille.
- Tunnen, että voin vaikuttaa lähiympäristössäni.
- Haluaisin vaikuttaa enemmän/muuttaa jotain koulussa/kunnassa/kotona.
- Vapaaehtoistoinnalla voi vaikuttaa lasten/nuorten/vanhusten/omaan hyvinvointiin/ympäristöön/tasa-arvoon/päätäjiin.
- Vapaaehtoistoiminta on tarkoitettu vain vanhoille.
- Tunnen henkilön, joka toimii vapaaehtoisena.
- Olen itse toiminut/toimin vapaaehtoisena.
- Vapaaehtoistoiminta kuulostaa hauskalta.
- Voisin toimia vapaaehtoisena, jos vain tietäisin asiasta enemmän.
- Uskon, että vapaaehtoistoiminta on kiinnostavaa ja innostavaa.

LOPPURINKI

Kerhotunnin lopuksi kerholaiset kerääntyvät ringiin ja kertovat vuorotellen yhden positiivisen asian, joka heillä tulee ensimmäisestä kerhokerrasta mieleen. Loppurinki tehdään jokaisen kerhotunnin päätteeksi.

Valmistautuminen seuraavaan kerhokertaan

Kerholaiset etsivät sanomalehdistä, aikakauslehdistä tai Internetistä kuvia seuraavaa kerhokertaa varten. Kuvat voivat olla miltei mitä tahansa, kuten erilaisia ihmisiä erilaisissa tilanteissa, rakennuksia kuten sairaala, koulu, kulttuuritalo, vanhainkoti. Näiden kuvien pohjalta keskustellaan seuraavalla kerralla vapaaehtoistoinnin laajasta toimintakentästä. (Katso 2.tunti: kuvatehtävä)

2. KERHOTUNTI: ”Mitä vapaaehtoistoiminta on?”

Toisella kerhokerralla on tarkoitus tutustua vapaaehtoistoiminnan monimuotoiseen ja laajaan kenttään. Tällä kerralla oppilaiden tulisi saada selkeä kuva siitä, mitä vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan ja oppilaiden on tarkoitus pohtia sen merkitystä itselleen ja laajemmin koko yhteiskunnalle. Oppilaille tulee esittää vapaaehtoistoiminta paitsi perinteisestä näkökulmasta osana auttamisjärjestelmää, joka koostuu vapaaehtoistoiminnan lisäksi yhteiskunnan tarjoamista palveluista, myös osana kansalaisyhteiskuntaa ja kansalaisten perusoikeuksia. Pohtimis- ja kuvatehtävän lisäksi ohjaaja voi valita kerholaisille jommankumman Internet-tehtävistä käytettävissä olevan ajan puitteissa.

Ennakkovalmistelu ja välineet:

POHTIMISTEHTÄVÄ: paperia, kyniä

KUVATEHTÄVÄ: Ohjaajalla kannattaa olla ”takataskussaan” nippu erilaisia kuvia sen varalta, mikäli kerholaisten kuvat ovatkin unohtuneet kotiin. Kuvavaihtoehtoja voisivat olla esimerkiksi vanhainkoti, päiväkotia, kuvia eri järjestöjen toiminnasta, urheilukenttä, urheiluseura, jokin pihaympäristö, lapsia, vanhuksia, kerhotoimintaa, eläimiin liittyviä kuvia ja kulttuuritoimintaan liittyviä kuvia.

INTERNET-TEHTÄVÄ: Selvitä ryhmän mahdollisuus käyttää Internetiä. Mikäli mahdollisuutta ei ole keskustelkaa kuvatehtävän avulla paikkakunnan vapaaehtoistoimintaa organisoivista järjestöistä sekä muista vapaaehtoisjärjestöistä.

POHTIMISTEHTÄVÄ

Pohdi mitä tarkoittaa ja mitä tulee mieleesi vapaaehtoistoiminnasta?

Apukysymyksiä ohjaajan tueksi:

- Mitä vapaaehtoistoiminta on/voi olla?
- Missä tilanteissa olet tutustunut vapaaehtoistoimintaan?

- Kenelle vapaaehtoistoiminta on erityisen tärkeää?
- Oletko joskus toiminut vapaaehtoisena tai ollut mukana esimerkiksi jonkin järjestön toiminnassa? Miksi vapaaehtoistojen mukana toiminnassa?
- Millainen vapaaehtoistoiminta innostaisi sinua?
- Oletko joskus ”hyötynyt” muiden tekemästä vapaaehtoistoiminnasta?
- Milloin olet kohdannut vapaaehtoistoimintaa?
- Millaisia mainoksia olet nähnyt vapaaehtoistoiminnasta ja missä?

Kerholaiset joko parin tai pienryhmän kanssa keskustelevalle siitä, mitä vapaaehtoistoiminta heille tarkoittaa tai mitä he ymmärtävät vapaaehtoistoiminnalla. Heitä pyydetään kirjaamaan pohdintansa ylös. Keskustelujen jälkeen kootaan ryhmien ajatukset taululle ja keskustellaan siitä millainen kuva vapaaehtoistoiminnasta mielikuvien pohjalta piiryy. Pari- ja pienryhmäkeskusteluun voi varata noin 10 min aikaa, yhteiseen keskusteluun 15 min.

KUVATEHTÄVÄ

Tehtävän tarkoituksena on konkretisoida vapaaehtoistoiminnan kenttää. Tarkoituksena olisi näyttää laajasti eri yhteiskunnan osa-alueilta kuvanäytteitä. Tehtävän kesto 20 min.

Kerholaisille näytetään erilaisia kuvia. Kuvien innoittamina kerholaiset pohtivat aluksi jokaisen kuvan kohdalla, minkälaista vapaaehtoistoimintaa kyseiseen kuvaan voisi liittyä. Jokaisesta kuvasta keskustellaan myös yhdessä koko ryhmän kanssa. Tämän jälkeen keskusteltaisiin myös siitä, mitä merkitystä vapaaehtoistoiminnalla on yhteiskunnalle ja sen toimivuudelle: mitä jos vapaaehtoistoimintaa ei olisi? (Lue lisää: Lisätietoa ohjaajalle vapaaehtoistoiminnan merkityksestä ja roolista yhteiskunnassa)

INTERNET-TEHTÄVÄ

A. Ota selvää Internetistä, millaisia mahdollisuuksia omalla paikkakunnallasi on toimia vapaaehtoisena. Etsi myös uutisia tai artikkeleita vapaaehtoistoiminnasta lähialueellasi. Tehtävän jälkeen keskustellaan yhdessä siitä, millaista tietoa kerholaiset ovat löytäneet. Tehtävään varattava aika 45 min.

B. Tutustukaa ryhmässä (4-5 henkilöä) johonkin vapaaehtoisjärjestöön esimerkiksi järjestön Internet-sivujen kautta. Kukin ryhmä tekee lyhyen esityksen yhdestä valitsemastaan järjestöstä, jossa esitellään järjestön perustietoja: Mitä järjestö tekee? Minkälaisia mahdollisuuksia on toimia vapaaehtoisena? Millainen on järjestön historia? Onko omalla paikkakunnalla järjestön toimipistettä, jos ei, niin missä on lähin? Ryhmäläiset esittelevät lopuksi muille valitsemansa järjestön. Tehtävään varattava aika 45 min.

Lisätietoa ohjaajalle vapaaehtoistoiminnan merkityksestä ja roolista yhteiskunnassa

Nuoret suhtautuvat yleisesti vapaaehtoistoimintaan myönteisesti. 15–24-vuotiaat osallistuvat vapaaehtoistoimintaan keskimääräistä enemmän ja ikäryhmään kuuluvat käyttävät myös vapaaehtoistoimintaan eniten aikaa (yli 19 tuntia kuukaudessa). Kansainvälisessä vertailussa korostuu yleisesti suomalaisten vapaaehtoistoimintaan käyttämä aika, joka on enemmän kuin vapaaehtoisuuden kärkimaissa Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Kaiken kaikkiaan suomalaisnuorista vapaaehtoistoiminnassa on mukana kaksi viidestä. Yleisesti kiinnostus vapaaehtoistoimintaan on suuri nuorten keskuudessa ja nimenomaan nuoret ja opiskelijat ovat kaikista suomalaisista kiinnostuneimpia osallistumaan; 58 % nuorista olisi valmiita osallistumaan toimintaan, jos heitä pyydetäisiin mukaan. Erityisesti kiinnostavia aloja ovat lapset ja nuoret (35 %), urheilu (35 %) sekä terveys- ja sosiaalipalvelut (19 %). Lapsi- ja nuorisotyö kiinnostaa nuoria enemmän kuin muita ikäryhmiä keskimäärin. Nuoret ovat myös useimmiten kiinnostuneita kulttuuri- ja taidealasta, eläinten-, ympäristön- ja luonnonsuojelusta sekä ihmisoikeusasioista. Nuoret ovat myös kiinnostuneempia globaaleista ja yleismaailmallisista teemoista kuin lähialueensa asioista. (Yeung 2002.)

Nuoria motivoivat vapaaehtoistoimintaan kaverit sekä uuden oppimisen halu. Vapaaehtoistoiminnan kannatus nuorten keskuudessa on vahvaa niin asenteiden kuin osallistumisenkin suhteen. Vapaaehtoistoiminnan tekeminen palkattomana, vapaaehtoisena ja talkoohengessä on omaksuttu nuorten keskuudessa olennaiseksi toiminnan piirteeksi. Nuorten keskuudessa on myös eniten epätietoisuutta siitä, miten toimintaan pääsee mukaan. Onkin ensisijaisen tärkeää panostaa tiedottamiseen ja kannustukseen nuorten keskuudessa. Vapaaehtoistoiminta merkitsee nuorille erityisesti yhdessä tekemistä, sosiaalista vuorovaikusta ja mehenkeä. Sosiaaliset verkostot ovatkin nuoren rekrytoimisessa vapaaehtoistoimintaan erityisen tärkeitä. (Yeung 2002.)

Lue lisää: Yeung: *Vapaaehtoistoiminta osa kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta?: tutkimus suomalaisten asenteista ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan, Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys, Helsinki, 2002.*

Vapaaehtoistyö on kansantaloudellisesti merkittävää. Ruralia-instituutin selvityksestä (25.2.2011) ilmenee, että vapaaehtoistyö kuusinkertaistaa sijoitetun summan. Tutkimus kohdistui neljään suureen kansalaisjärjestöön: Mannerheimin Lastensuojeluliittoon, Suomen 4H-liittoon, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestöön ja Suomen Punaiseen ristiin. Näiden järjestöjen vapaaehtoistyön rahallinen arvo on yli 130 miljoonaa euroa vuodessa.

Lue lisää: Laasanen Juhani: *Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto – Suomen 4H-liitto – Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö – Suomen Punainen Risti, <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/uusimmat.htm>*

Vapaaehtoisuuden tulevaisuutta käsittelevän komission raportti (Ockenden 2007) tiivistää vapaaehtoistoiminnan merkityksen ja vaikutukset seuraaviin kokonaisuuksiin:

- kehitys; vapaaehtoistoiminta edistää mm. talouskasvua
- turvallisemmat ja vahvemmat yhteisöt
- sosiaalinen inklusio, yhteisöllisyys
- elämänlaatu, onnellisuus, terveys
- elämänmittainen oppiminen

Lue lisää: Ockenden (toim.): *Volunteering Works: Volunteering and social policy*, Commission on the Future of Volunteering. London, 2007. Raportti on luettavissa Internetistä osoitteessa: http://www.ivr.org.uk/NR/rdonlyres/2918E900-A0CC-4483-ADC3-02D6AB52C422/0/Final_Volunteering_Works.pdf

Kansalaisareena ry:n tekemän laskelman mukaan vapaaehtoisena tehtyjen työtuntien (257 652 000 tuntia) arvo vuonna 2010 minimipalkalla laskettuna oli 2.5 miljardia euroa. Suomen valtion budjetti kokonaisuudessaan on noin 52 miljardia euroa, joten vapaaehtoistyön arvioitu arvo näin mitattuna oli budjetista 4.5 %.

Lue lisää: http://www.kansalaisareena.fi/Kansalaisareena_ja_vapaaehtoistoiminta.pdf

Lisätietoja ohjaajalle kansalaisjärjestökentästä ja vapaaehtoistoiminnan koordinoinnista eri paikkakunnilla

Vapaaehtoistoiminnan kenttä on hyvin laaja ja erilaisia toimijoita on runsaasti. Suomen Punainen Risti, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, vapaapalokunnat, eläinsuojeluyhdistykset, meripelastusseurat, vammaisjärjestöt jne. ovat toimijoita, joilta löytyy toimintaa useimmilta paikkakunnilta. Muita tahoja ovat muut kansalaisjärjestöt, urheiluseurat, seurakunnat, kunnat, partiolippukunnat, 4H-yhdistykset jne. Lisätietoa järjestömaailmasta ja eri järjestöistä löytyy: <http://www.valtikka.fi/jarjestomaailma>.

Kansalaisareenan Internet-sivuilta löytyy VALIKKO-verkosto, josta löytyy vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden yhteistietoja eri paikkakunnilla:

<http://www.kansalaisareena.fi/index.php?sivu=valikko>
<http://www.kansalaisareena.fi/index.php?sivu=paikalliset>

Euroopan vapaaehtoistoiminnan vuoteen 2011 liittyvältä sivustolta löytyy myös vapaaehtoistoiminnan paikkoja sekä aiheeseen liittyviä aineistoja: www.tuntitili.fi

3. KERHOTUNTI:

”Mihin haluat lähiympäristössäsi vaikuttaa?”

Tällä kerhokerralla paneudutaan siihen, mihin kerholaiset haluavat lähiympäristössään vaikuttaa. Tarkoitus on pohtia, millaisella toiminnalla halutaan parantaa paikallisen yhteisön, ihmis- tai esimerkiksi eläinryhmän tilannetta. Neljännellä kerhokerralla projektisuunnitelmien pohjalta päätetään minkä järjestön tai järjestöjen toimintaan tutustutaan. Kerholaisten ideoiden pohjalta on myös mahdollista järjestää jokin vapaaehtoisprojekti tai esimerkiksi vapaaehtoistyön tekeminen lähiympäristön vanhainkodissa, päiväkodissa jne. Vapaaehtoistyö ei tarvitse olla vapaaehtoisjärjestöön sidottua toimintaa. Tärkeää on, että nuorten ideoita ja ajatuksia kuunnellaan ja tämän pohjalta tehdään yhdessä päätös siitä, kuinka tämä vapaaehtoistoimintaan tutustuminen toteutetaan. Toteutus voi tapahtua koko ryhmän voimin, pienemmissä ryhmissä tai pareittain. Olennaisinta on, että nuorten vapaaehtoistoiminta on nuorista itsestään nousevaa ja kiinnostavaa. Kaikille vapaaehtoistoiminnan muodoille tulee antaa arvoa.

Ennakkovalmistelu ja välineet:

Isoja papereita, kyniä, kuvia, lehtiä, tarroja, höyheniä
tms. askartelumateriaalia runsaasti

ETUSIVUN JUTTU

Tehtävän tavoitteena on kehittää yhteinen projektisuunnitelma vapaaehtoistoiminnan kohteesta. Tavoitteena on myös innostaa osallistujia ja vahvistaa yhteishenkeä sekä ideoida projektia. Ideoiden pohjalta laaditaan etusivun juttu. Tehtävän arvioitu aika on 1 tunti.

Esittele tehtävä näin: ”Kuvittele, että olet kävelyllä ja huomaat sanomalehdessä kiinnostavan jutun, joka kertoo juuri meidän yhteisestä projektistamme. Pyydä kerholaisia hetkeksi kuvittelemaan juttua. Kerro, että nyt teemme tämän kuvitelun sanomalehtijutun. Jaa ryhmä 4 hengen tiimeihin. Näytä kerholaisille sanomalehden etusivun jutun eri osiot:

LEHDEN NIMI

KUVIA

JUTTU

- MITÄ OLEMME
TEHNEET
- MISSÄ
- MILLOIN
- KENEN
KANSSA

INFOLAATIKKO TMS. LISÄTIETOA

Pyydä kerholaisia kuvittelemaan haluamaansa toimintaa yksin noin 5 minuuttia, jonka jälkeen toiminta ryhmässä alkaa. Muistuttele avainkysymyksiä:

- Mihin toivot muutosta tai korjausta?
- Keitä ihmisiä haluan auttaa?
- Millaista muuta toimintaa haluan tukea?

Pidä huolta ajankulusta ja rohkaise ryhmiä silloin tällöin. Ryhmillä on aikaa 30 minuuttia. Varaa jokaiselle ryhmälle aikaa oman projektinsa esittelyyn lyhyesti noin 3 minuuttia. Kiinnittäkää etusivun jutut seinälle.

Lähde: Active citizens, Community Champions, Regional Manual for Cascading (South-East Europe), Training materials: Part 1, Locally engaged, globally connected, British Council. (muokattu)

Lisätietoa ohjaajalle

Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen Internet-sivuilta voi ladata aineiston, jossa on laaja kirjo erilaisia menetelmiä, joiden yhdistävänä tekijänä on osallistaminen ja vuorovaikutteisuus. Aineiston alkuperäinen tarkoitus on esitellä sellaisia ideoita, jotka sopisivat toteutettaviksi yleisötapahtumissa. Monet keinoista ovat toteuttamiskelpoisia myös erillisinä tilaisuuksina ja tempauksina. Aineistoa voikin oivallisesti käyttää omaehtoisen vapaaehtoistoiminnan ideoinnissa, suunnittelussa, toteuttamisessa ja mahdollisesti myöhempienkin vapaaehtoistoimintaan liittyvien tempauksien ja tapahtumien järjestämisessä kerhokokonaisuuden innoittamana.

Aineiston voi ladata: <http://www.kepa.fi/julkaisut/julkaisusarjat/6596>

Mai Kivelä, Terhi Summa ja Kaisu Tuominen: Elämysrata, arvojana, murreselogan. 100 +1 kikkaa ja niksiä järjestöjen viestin esiintuomiseksi yleisötapahtumissa, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA

4. KERHOTUNTI: ”Päätöksenteko”

Edellisellä kerralla tehtyjen etusivun juttujen pohjalta päätetään, kuinka vapaaehtoistoimintaan tutustuminen toteutetaan. Kun kaikki sanomalehtijutut ovat seinällä näkyvillä, tehdään toimintakohteen valinta.

Ennakkovalmistelut: Päätöksentekoa varten tulee sanomalehtijutut kiinnittää seinälle.

Välineet: tarralappuja

Jokainen valitsee mielestään 2 parasta toteuttamiskelpoisinta ideaa kiinnittämällä lapun sanomalehtijuttuun. Tämän jälkeen lasketaan pisteet. Jos kerholaiset haluavat toteuttaa koko ryhmän yhteisen projektin, valitaan vain eniten ääniä saanut ehdotus. Jos kerholaiset haluavat muodostaa pienempiä ryhmiä, on se myös mahdollista. Eniten ääniä saaneista projekti-ideoista käydään lopuksi keskustelu ja valitaan ne projektit, joita lähdetään toteuttamaan pienempien ryhmien voimin. Projektin voi toteuttaa myös pareittain.

Keskusteltaessa voi käyttää apuna seuraavia kysymyksiä:

- Mikä on ehdotuksen ydinidea ja miksi?
- Miten suunnitelma on tarkoitus toteuttaa ja miksi?
- Mitä halutaan saada aikaiseksi?
- Mitkä ovat idean tavoitteet?
- Ketkä hyötyvät?
- Mitä asioita tulee ottaa huomioon?
- Mitä osaamista suunnitelman toteuttaminen vaatii?
- Miten suunnitelma toteutetaan? Kuka tekee, mitä ja milloin?

Lähde: Nuorten Akatemia, Projekti, <http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Menetelmat/Projekti>

5.& 6. KERHOTUNTI: ”Tutustumista vapaaehtoistoimintaan”

Seuraavat kaksi kerhotuntia käytetään vapaaehtoistoimintaan tutustumiseen koulun ulkopuolella.

Vaihtoehto A

Tämän ja seuraavan kerhotunnin aikana on tarkoitus tutustua yhden tai kahden järjestön toimintaan.

Vaihtoehto B

Toisena vaihtoehtona on omaehtoisen vapaaehtoistoiminnan toteuttaminen kahden kerhotunnin puitteissa. Projektimuotoisen vapaaehtoistoiminnan tueksi nuoret voivat hakea 100–200 euron Homma-rahaa. (Lue lisää: www.homma.fi)

Ohjaajan tulee kertoa kerholaisille ennen projektin alkamista siitä, että heidän kannattaa jo projektin aikana pohtia omia oppimiskokemuksiaan sekä mieltä ja kirjata esimerkiksi paperille, mitä ajatuksia heille on herännyt. Kerholaisten on tarkoitus viimeisellä kerralla käydä kokemuksiaan läpi yhdessä kerhokerran aluksi. Oppimisen kannalta on tärkeää avata kokemusta ja mieltä, mitä siitä opittiin. Oppilaiden tulisi pohtia mitä tehtiin ja miksi, mikä oli oma ja muiden osuus, olisiko jotain voinut tehdä toisella tavalla?

Apukysymyksiä reflektointiin:

- Miten ryhmä toimi keskenään ja kuinka yhteistyö sujui?
- Oliko tavoite mielekäs, saavuttiko ryhmä sen?
- Mitä on tehty oikein, mitä hyvin?
- Missä tehtiin virheitä, mitä voitaisiin kehittää?
- Mitä ja miten on opittu ryhmän aikana?
- Millaisia ajatuksia ja tunteita kokemus herätti?

Lähde: Nuorten Akatemia, Projekti, <http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Menetelmat/Projekti>

Toteutettuja nuorten omaehtoisia projekteja

Ilmajoki Connection-LAN

Peliviikonloppu (ns. lan-party) Ilmajoen lukiolla, jossa 20-50 nuorta pelaavat yhdessä isolla porukalla tietokone- ja konsolipelejä. Tapahtumaan otetaan mukaan myös paikka missä voi pelata vapaasti eri konsolipelejä (konsolit nuorten omia). Tapahtuma suunniteltiin ja toteutettiin yhteistyössä Ilmajoen Lukion kanssa.

JNS On the street! – tanssitapahtuma

JNS On the street! oli tanssikilpailu nuorille, jolle ei varsinaisesti ole määritelty ikäraja. Tyyliään tapahtuma oli katuhenkinen ja kilpailijat pääasiassa tekivät streetdance-tyylisiä esityksiä. Osallistumismaksua tai pääsymaksua esityksiin ei ollut, koska tavoitteena oli antaa nuorille mahdollisuus kokeilla taitojaan ja esiintyä. Tapahtuma järjestettiin Joensuun torilavalla ja se oli samalla Joensuun kulttuuritoimen järjestämien kulttuuriviikkojen avajaistilaisuus. Tapahtumaa mainostettiin nuorten suosimilla sivustoilla, infokirjeillä koulujen oppilaskunnan hallituksille, tanssikouluille ja julisteilla. Koska nuoret halusivat tapahtuman hyödyttävän muitakin kuin oman kaupunkinsa nuoria, he tiedottivat mm. Kuopion yhteiskoulun tanssilinjan ja Outokummun ammattikoulun tanssin perustutkinnon opettajille.

Joulujuhla Tonttuleiriläisille

Lasten joulujuhlaa varten suunniteltiin leikkejä ja kilpailuja, harjoiteltiin yhdessä joululauluja ja valmisteltiin pieni joulukuvaelma. Nuoret ohjasivat nuorisotyöntekijöiden avustuksella lapsia. Juhlasali koristeltiin yhdessä lasten kanssa lasten tekemillä koristeilla. Juhlassa vieraili joulupukki tuomassa pienet lahjat osallistujille. Joulupukkina esiintyi nuorisotilan nuori. Projektissa oli mukana 30 nuorta ja se tehtiin yhdessä Linnan Nuoret ry:n kanssa.

Kivaa hommaa vanhuksille

Nuoret kävivät joka perjantai lähellä sijaitsevassa vanhainkodissa Ruukinkartanossa. Nuoret askartelivat, maalasivat, lauloivat ja juttelivat vanhusten kanssa. Pääasia oli, että mummoilla ja paapoilla on kivaa, ja nuoret saivat piristettyä heidän arkeansa.

Kauhua kerrakseen halloween kemut

Halloween-naamiaisten toteuttaminen yhdessä nuorten kanssa.

Temppurata alle 5-vuotialle

Nuoret järjestivät alle 5-vuotiaille lapsille ja heidän vanhemmilleen temppuradan koululla. Temppuradan lisäksi koulun liikuntasaliin suunniteltiin kahvion pitämistä, herkkukoriarvontaa, piirustuskilpailu (voittaja valittiin arpomalla), kasvomaalausta ja ongintaa. Projektin toteutettiin 12 nuoren yhteistyönä koulun kanssa.

Lisää esimerkkejä nuorten projekteista löytyy: <http://www.skene-x.net/>.

7. KERHOTUNTI: ”Palaute on osa kokonaisuutta”

Kerhokerran tarkoituksena on käsitellä vapaaehtoistoimintaan tutustumisen jälkeen heränneitä ajatuksia ja kertoa kokemuksesta vapaaehtoisena toimimisesta. Ohjaaja palauttaa mieleen 4. kerhotunnin kohdalla olevat kysymykset ja keskustele niiden pohjalta kerholaisten kanssa heidän kokemuksistaan. Tämän jälkeen kerholaiset siirtyvät tekemään tehtävää.

Ennakovalmistelu ja välineet:

TV-MAINOS: mahdollisuuksien mukaan videokamera, erilaista rekvisiittaa ja roolivaatteita

MIELIPIDEKIRJOITUS: paperia, kyniä

SEINÄSARJAKUVA: isoja papereita (A3 tai suurempia), kyniä, tusseja, teippiä

Tehtävässä esitellään vapaaehtoistoimintaa tv-mainoksen, lehtijutun tai sarjakuvan avulla. Tarkoituksena on tätä kautta käsitellä vapaaehtoistoimintaan tutustumisen jälkeen heränneitä ajatuksia ja kertoa kokemuksesta vapaaehtoisena toimimisesta. Tehtävään varattava aika 45 minuuttia.

Tehtävän kautta kerholaisten kokemukset välittyvät myös muille koulun oppilaille ja he saavat näin tietoa siitä, mitä kerholaiset ovat tehneet. Tätä kautta muutkin oppilaat voidaan saada innostumaan seuraavan kerran järjestettävästä kerhosta tai mahdollisesti innostumaan lähtemään mukaan vapaaehtoistoimintaan. Oppilaiden tekemän TV-mainoksen voi esittää tai näyttää videoituna esimerkiksi päivän-avauksen yhteydessä, seinäsarjakuvat voi liimata koulun käytävän seinille kaikkien nähtäville. Mielipidekirjoitukset voi julkaista esimerkiksi koulun lehdessä tai Internet-sivuilla. Kirjoituksia voi tarjota myös julkaistavaksi paikallislehdessä.

Ohjaaja voi valita vaihtoehtoista vain kaikille yhteisen tehtävämuodon tai antaa oppilaiden valita itselleen mielekkäimmän tehtävän. TV-mainos ja seinäsarjakuva tehdään ryhmä- tai parityönä, mielipidekirjoituksen voi toteuttaa yksin tai parityönä.

TV-MAINOS

Ryhmän on tarkoitus suunnitella ja harjoitella tv-mainos, jossa mainostetaan ryhmäläisten kokeilemaa vapaaehtoistoiminnan muotoa. Tarkoituksena on innostaa katsojia osallistumaan kyseiseen vapaaehtoistoimintaan ja tuoda esille mitä vapaaehtoistyöllä pyritään saavuttamaan.

Mainoksessa pitää tulla ilmi seuraavat asiat: mitä tehtiin, missä tehtiin, kuka teki, mikä on tv-mainoksen viesti tai sanoma, mitä ryhmä oppi vapaaehtoistoimintaan tutustumisesta ja siihen osallistumisesta, miksi kannattaa lähteä mukaan? Jokaisella ryhmän jäsenellä pitää olla rooli tv-mainoksen toteuttamisessa. Apuvälineitä voi käyttää ja tv-mainoksen voi myös kuvata mahdollisuuksien mukaan. Mainos esitetään muulle luokalle tunnin lopussa. Mainoksen on oltava lyhyt, ytimekäs ja napakka, kestoltaan enintään 2 minuuttia.

Tämän harjoituksen avulla käsitellään ja puretaan kokemuksia vapaaehtoistoiminnasta toiminnallisen ja luovan työskentelyn kautta.

Lähde: Nuorten Akatemia, Toiminnallinen harrastustunti, <http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Oppiaineet/Aidinkieli>

MIELIPIDEKIRJOITUS

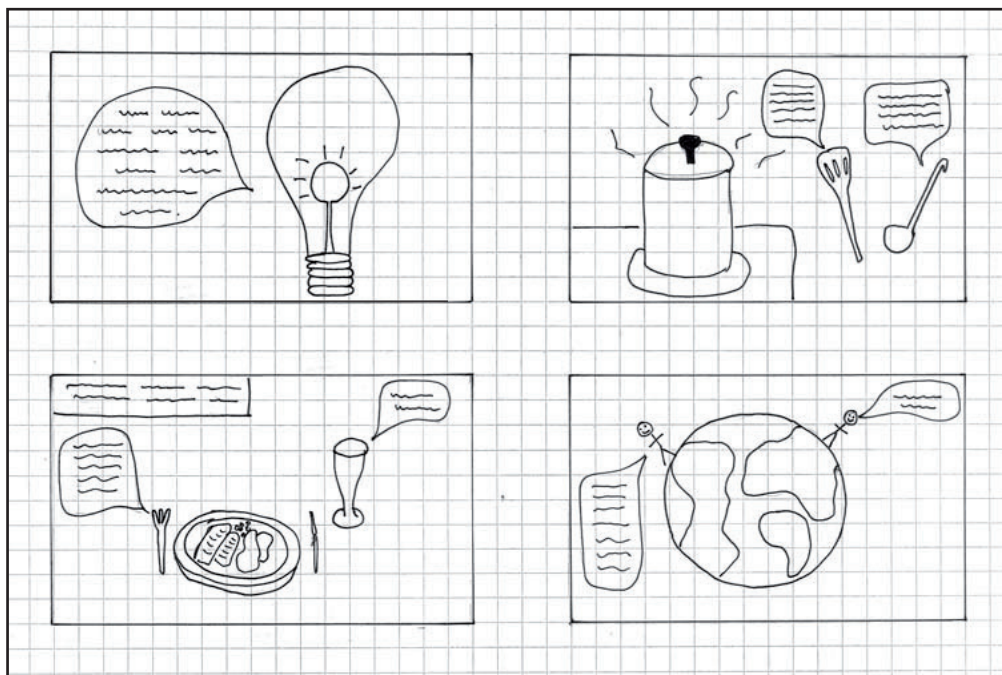
Tehtävän tarkoituksena on kirjoittaa mielipidekirjoitus vapaaehtoistoiminnasta. Kerholaisen tulisi pohtia sitä, millaisia ajatuksia vapaaehtoistoimintaan tutustuminen herätti. Mielipidekirjoitus on usein melko lyhyt, siinä tulee olla jokin pääväite, perusteluja väitteelle, esimerkkejä mahdollisten vastaväitteiden kumoamista. Kieli on lyhytsanaista, iskevää, täsmällistä ja selkeää, myös usein melko lyhytvirkkeistä ja lyhytkappaleista.

Lisäohjeita: http://kielikompassi.jyu.fi/opetus/kirjoitus/kirjoituskurssi/kann_miel_yleiso.shtml

SEINÄSARJAKUVA

Tehtävän tarkoituksena on tehdä seinäsarjakuva, joka kuvaa kerholaisen kokemuksia vapaaehtoisena.

Seinäsarjakuva on lyhyt tarina, jonka voi tehdä mistä tahansa aiheesta, josta on mielipide tai sanottavaa. Seinäsarjakuva valokopioidaan ja se voidaan teipata seinille, ilmoitustauluille tai muihin luvallisiin paikkoihin koulussa. Tehtävänä on keksiä lyhyt ja ytimekäs tarina, jonka voi kertoa neljässä ruudussa. Ensin tarina hahmotellaan ruudukkoon, sen jälkeen kirjoitetaan teksti ja luonnostellaan piirroksat. Lopuksi tussataan mustalla tussilla, kuitukärkikynällä tai huopakynällä piirros ja tekstataan teksti. Viimeiseksi piirretään puhekuplien ääriviivat. Lopuksi pyyhitään lyijykynän jäljet sekä korjataan ja viimeistellään sarjakuva. Valmiit seinäsarjakuvat kiinnitetään seinälle.

Muista:

- Puhekuplat luetaan järjestyksessä vasemmalta oikealle.
- Näytä, älä selitä.
- Käytä ilmeitä vahvistamaan puhe- tai ajatuskuplia.
- Seinäsarjakuva luetaan seisaaltaan, siksi siinä ei pitäisi olla paljon pieniä yksityiskohtia.

Lähde: Nuorten Akatemia, Seinäsarjakuvan tekeminen, <http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Menetelmat/Sarjakuva>

Lähteet:

British Council: Active citizens, Community Champions, Regional Manual for Cascading (South-East Europe), Training materials: Part 1, Locally engaged, globally connected.

EUBIS-EU-kansalaisuus, yhteiskunnallinen osallistuminen alkaa koulussa, <http://www.eubis-comenius.eu>.

Hakanen, Honkonen, Salovaara: Terve minä, Tukioppilastoiminnan koulutusmateriaali itsetuntemuksesta, Mannerheimin Lastensuojeluliitto MLL, 2006.

KansalaisAreena ry: Vapaaehtoistoiminta, http://www.kansalaisareena.fi/Kansalaisareena_ja_vapaaehtoistoiminta.pdf

Kivelä, Summa ja Tuominen: Elämysrata, arvojana, murrelogan. 100 +1 kikkaa ja niksiä järjestöjen viestin esiintuomiseksi yleisötapahtumissa, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA, <http://www.kepa.fi/julkaisut/julkaisusarjat/6596>.

Laasanen Juhani: Vapaaehtoistyön kansantaloudelliset vaikutukset, Mannerheimin Lastensuojeluliitto – Suomen 4H-liitto – Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö – Suomen Punainen Risti, Raportteja 70, Ruralia-instituutti, Helsingin yliopisto, 2011.

Nuorten Akatemia: Projekti, <http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Menetelmat/Projekti>.

Nuorten Akatemia: Seinäsarjakuvan tekeminen, <http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Menetelmat/Sarjakuva>.

Nuorten Akatemia: Toiminnallinen harrastustunti, <http://www.nuortenakatemia.fi/Opettajalle/Materiaalit/Oppiaineet/Aidinkieli>.

Ockenden (toim.): Volunteering Works: Volunteering and social policy, Commission on the Future of Volunteering. London, 2007. Raportti on luettavissa Internetistä osoitteessa: http://www.ivr.org.uk/NR/rdonlyres/2918E900-A0CC-4483-ADC3-02D6AB52C422/0/Final_Volunteering_Works.pdf.

Yeung: Vapaaehtoistoiminta osa kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta?: tutkimus suomalaisten asenteista ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Helsinki, 2002.

Yhdessä enemmän

– vapaaehtoistoiminnan kerhomateriaali yläkouluille

Kerhonoijaajan opas vapaaehtoistoiminnasta on tarkoitettu ensisijaisesti yläkouluille. Koulun kerhotoiminta tarjoaa oivallisen mahdollisuuden kokeilla vapaaehtoistoimintaa. Tässä oppaassa vapaaehtoistoiminta ymmärretään laaja-alaisesti osallistumisena ja vaikuttamisena ja se voi tapahtua vapaamuotoisissa ryhmissä tai järjestöjen jo olemassa olevassa toiminnassa.

Kerhon ohjaajaksi sopii joko opettaja tai paikkakunnalla toimiva vapaaehtoinen. Oppaaseen on koottu seitsemän kerhokerran kokonaisuus, mutta se on vapaasti muokattavissa käytettäväksi myös yhdessä esimerkiksi järjestöjen oman materiaalin kanssa.

Ensimmäisellä kerhokerralla tutustutaan muihin ryhmäläisiin ja vahvistetaan ryhmähenkeä sekä herätellään nuorten ajatuksia vapaaehtoistoiminnasta ja sen moninaisuudesta. Toisella kerhokerralla tutustutaan vapaaehtoistoiminnan monimuotoiseen ja laajaan kenttään erilaisten toiminnallisten ja osallistavien tehtävien avulla. Kolmannella ja neljännellä kerhokerralla paneudutaan siihen, mihin kerholaiset haluavat lähiympäristössään vaikuttaa ja päätetään vapaaehtoisprojektin toteuttamisesta. Loput kerhotunnit käytetään tuon projektin toteuttamiseen, käydään läpi nuorten kokemuksia toimintaan osallistumisesta ja valmistaudutaan esittelemään kokemuksia myös koulun muille oppilaille.

Euroopan vapaaehtoistoiminnan vuosi 2011

Kerhokeskus - koulutyön tuki ry
Mariankatu 15 A 11
00170 Helsinki
p. (09) 6962 440, kerhokeskus@kerhokeskus.fi
www.kerhokeskus.fi